

Zorg voor zelfstandig wonende ouderen moet en kan veel beter

Bron De Volkskrant 15 januari 2020

De overheid moet direct aan de slag om het ouderen mogelijk te maken zelfstandig te blijven wonen. Er moeten meer voor ouderen geschikte woningen komen. De zorg moet beter worden georganiseerd, maar tegelijkertijd moeten er ook meer plekken in verpleeghuizen komen. Dat stelt een commissie onder leiding van oud-PvdA-leider Wouter Bos.

Een ouder echtpaar dat nog zelfstandig woont. Beeld Hollandse Hoogte / Patricia Rehe

De sterke groei van het aantal zelfstandig wonende ouderen is een enorme maatschappelijke opgave. In 2030 zullen er ruim twee miljoen 75-plussers zijn, 600 duizend meer dan nu. De groep 85-plussers die relatief veel zorg nodig heeft, zal tot 2030 toenemen van 380 duizend nu naar 540 duizend. Steeds vaker wonen deze ouderen zelfstandig

Onder leiding van Wouter Bos heeft de commissie Toekomst zorg thuiswonende ouderen 35 aanbevelingen gedaan in het rapport *Oud en zelfstandig in 2030, een reisadvies*. Het werd woensdag door minister

Hugo de Jonge van Volksgezondheid in ontvangst genomen. Het zelfstandig wonen moet op veel manieren beter gefaciliteerd worden door de overheid, samen met bijvoorbeeld zorgverleners en woningcorporaties.

Langer thuis wonen

Maar de commissie hekelt het overheidsmotto dat ouderen ‘langer thuis’ moeten blijven wonen. ‘Het woord ‘thuis’ zorgt voor veel verwarring’, schrijft de commissie. ‘Zelfstandig wonende 75-plussers denken begrijpelijkerwijs aan het huis waarin zij nú wonen. In de publieke receptie dreigt het motto ‘langer thuis’ een dogma te worden dat het zicht ontnemt op de voordelen van nieuwe woonmogelijkheden.’

Ouderen moeten tijdig nadenken over aanpassing van hun woning of over een andere, geschiktere woning. Maar dan moet die er andere woning er wel zijn. ‘Bevorder de totstandkoming van woonvormen die het ouderen makkelijk maken om elkaar bij te staan’, is dan ook een aanbeveling aan kabinet, gemeenten, woningcorporaties, zorgaanbieders en zorgverzekeraars.

Verzorgingshuizen, die vanaf de jaren zestig tot begin jaren tachtig populair waren, bestaan niet meer in het overheidsbeleid. Verpleeghuizen gelden als eindstation wanneer zelfstandig wonen echt niet meer gaat, bijvoorbeeld door dementie. ‘Doordat mensen minder vaak aan andere ziekten overlijden, wordt dementie een veel voorkomende doodsoorzaak’, constateert de commissie. ‘Het aantal mensen met dementie zal tussen 2015 en 2040 naar alle waarschijnlijkheid verdubbelen, van 155 duizend naar 330 duizend.’ Zorg voor voldoende verpleeghuiscapaciteit, is dan ook een aanbeveling.

De commissie heeft niet gekeken naar de kosten van voorstellen. Zo is uitbreiding van het aantal plaatsen in verpleeghuizen een dure grap. ‘Dat

was niet de taak van de commissie', zegt voorzitter Wouter Bos in een toelichting.

In 1980 woonde 37 procent van de 80-plussers zelfstandig, in 2010 was dat 86 procent en nu 89 procent. Hoe ouder, hoe vaker de oudere alleen woont. Vrouwen zijn steeds vaker kinderloos, signaleert de commissie. 'Van de 75-jarige vrouwen in 2018, geboren in 1943, was 10 procent kinderloos, van de 75-jarige vrouwen in 2030, geboren in 1955, zal dat 17 procent zijn.' Daarnaast verdubbelt het aantal 75-plussers met een niet-westerse-migratie-achtergrond de komende tien jaar naar 95 duizend.

Zorg voor zelfstandige verbeteren

De zorg voor zelfstandig wonende ouderen kan veel beter. In een en dezelfde wijk zijn nu vaak veel 'aanbieders' in de ouderenzorg actief. Dit maakt samenwerking lastig. Grotere organisaties die door zorgverzekeraars gecontracteerd worden, functioneren beter volgens de commissie. Ze stelt dan ook voor de keuze in wijkverpleging te beperken. Nu hebben ouderen volledige keuzevrijheid omdat wijkverpleging bij de zorgverzekeringswet hoort.

Bos oppert ook verandering van de wetgeving die ouderenzorg regelt. Zo kan hij zich voorstellen dat alle ouderenzorg door de zorgverzekeringswet wordt gedekt. Maar de commissie komt niet met concrete voorstellen.

Verzekeren door de overheid is bedoeld voor onvoorziene kosten, stelt de commissie. 'De kosten van wonen, maaltijden en huishouden, inclusief huishoudelijke hulp, horen dus niet in een collectieve verzekering. Aan de middelen (geld en menskracht) die ermee gemoeid zijn, bestaat elders in de zorg een dringender behoefte.' Dit zou kunnen betekenen dat bijvoorbeeld bewoners van een verpleeghuis huur moeten gaan betalen, terwijl de woonkosten nu nog door de overheid worden betaald.

Voor verpleeghuizen geldt nu dat ‘rijkere’ bewoners een hoge eigen bijdrage betalen en ‘armere’ weinig of geen, terwijl iedereen zorg naar behoefte krijgt. Formele scheiding van wonen en zorg zou volgens Bos voor de bestaande verpleeghuizen enorme gevolgen hebben. Invoering daarvan is dan ook geen optie. ‘Maar voor nieuwe woonvormen is dat een prima uitgangspunt. Het gebeurt ook al’, zegt Bos.

Voor één onderdeel maakt de commissie een uitzondering: ‘Wat de huishoudelijke hulp betreft, kan het wellicht de moeite waard zijn overheveling naar de bijzondere bijstand te overwegen, zodat deze voorziening voor de meest kwetsbaren beschikbaar blijft.’

De commissie vat de 35 aanbevelingen in het rapport *Oud en zelfstandig in 2030, een reisadvies* samen met drie slagzinnen. ‘Regie: vergroot de mogelijkheden voor ouderen om zelf regie te voeren. Eenvoud: vereenvoudig de ondersteuning en zorg voor ouderen, zowel voor de ouderen zelf als voor de professionals. Integrale benadering: bevorder een integrale kijk op de behoefte aan ondersteuning en zorg. Samenwerking: bevorder de samenwerking in de zorg voor ouderen.’ Niet toevallig vormen de eerste letters van de slagzinnen samen het woord ‘Reis’.